

CVTHEBERTI TONSTALLI
IN LAVDEM MATRIMONII
ORATIO HABITA IN SPON
SALIBVS MARIAE
POTENTISSIMI

regis Angliæ Henrici octavi
filiae/et Francisci Christiā-
nissimi Francorum
regis primo-
geniti.

ET VESTIS omnium gentium
omniumque nationum potentissime
rex ab ipso creati mundi prin-
cipio mos seruatus est: ut nu-
ptiarum sollemnis dies mag-
no non modo coniugum ip-
sorum/verum etiam parentum/cognatorum/affi-
nium/denique vicinorum gaudio celebretur. Id
quod etiam quantumvis humili fortuna plebei:
quique victum in diem opere quaerit: fameque
diurno sudore pellunt: obseruare solent: ut nu-
ptias vel vicinorum feriat frequentent. Adeo
rem omnium quas natura mortalibus largita
est: iucundissima: non sumis honorare studiis
nefas esse ducunt. Verum enim vero si priuato-
rum nuptiis quarum ad vicinos raro commo-
dum attinet: certatim pro se quisque: tibis infla-
tis alij: alij pulsatis fidibus: hii cantu: saltatio-
ne illi: suum testantur gaudium: quantam so-
lemnibus huius principum tantorum nuptiis ex-
hiberi letitiam par est: ex quibus non duobus
modo regnis totius Europae florētissimis: sed
etiam horum finitimis populis pace stabilita
concordia speratur. De quarum utilitate decess

cōmoditate magnam Europę partem contin-
gente priusq̃ dicere aggrediar: de matrimoni
laudibus pauca sūmatim delibanda censui. In
qua materia tā vberī tamq̃ laudum fœcunda/
copia ipsa quę vel elingui cuius orationē sup-
peditare posset: dicēdi mihi facit inopiā/hæ-
silitanti non parum: quas potissimū ex tot con-
iugij virtutibus quę sunt pene innumerabiles
in presentia tractem: postea q̃ omnes recēdere
nec tempus nunc suppetit: nec si maxime sup-
peteret: vna eas capiat oratio. Cæterum quę
admodum flosculos per amœna prata legētī-
bus vsu venire solet: vt cum placitos eligerit:
alijs nihilominus elegantiores existimētur re-
liquisse: sic mihi futurū animaduerto: vt cū ex
tanto aceruo quędā excerpsero: nōnullis ap-
tiora præterisse videar: quādo vt alia alijs ma-
gis placeant: et non eadem omnes suspiciant:
natura mortalibus est insitum.

Sed vt rem aggrediamur: vnde quæso matri-
monij laudes potius auspicemur: q̃ ab ipsius
authore deo: reꝛ omnium opifice: qui cum ho-
minem initio finxisset e limo: collocassetq̃ in
Paradiso: prorsus iniucundam et inamœnam

7.
solī vitā putauit futuram: nisi coniugem adiū-
geret: quā ptinus ex Adæ sopiti costa quadā
exempta formauit: nō e luto: velut virum: quo
nihil omnino cōiuge charius/nihil cōiūctius/
nihil desyderatius/esse hominī debere; nobis
significaret. Quam coniūctionē de somno is
experrectus diuinoq; afflatus numine: cū astā
tem cerneret vxorem: posteritatem hīs verbis
docuit. Hoc (inquit) os ex ossibus meis / et ca-
ro de carne mea. Quamobrem reliquet homo
patrē et matrē / et adherebit vxori suæ / et erūt
duo in carne vna. Quę verba ipsa cū Christus
in euangelio / deī fuisse memoret: cui nō euidē-
ter liquet ab initio creati mūdi p os Adæ deū
illa pronūciasse? Quid inter mortales vsq; pa-
rentibus est charius? Quid honoratius? Quid
magis amplectendum? An nō deus iubet ho-
norari parentes? At hīs ipsis anteferenda est
vxor. Hī propter cōiugem deferendi. Fœderi
coniugali charitas parētum cedit. Quis igitur
tam sanctum matrimonij vīculum proteruus
contemnat? quod pietati in parētes deus ipse
præfert. Variā religionis genera sanctis viris
accepta multī referre solent. Augustinū alij:

alii Benedictum præferunt. Multi Domini =
cum. Sunt qui Franciscum sectentur. Verum
hii / et si qui sunt eiusmodi : quātumlibet in =
stitutis suis glorientur : dūmodo nullum hor =
rum matrimonio sit antiquius : nullum vene =
rabilius : nullum pari authore inductum : nul =
lum : quod certiores viuēdi normam huma =
næ vitæ præbeat. Nisi cæcutientes forte pu =
tamus : melius hominibus homines q̃ deū : et
sanctos viros : q̃ sanctorum caput potuisse
consulere. At cum cætera sacramenta quibus
ecclesia Christi partim ad præsidium partim
ad remedium vtitur : religiosa quadam obser =
uantia veneramur : cui non manifestū est huic
plurimam deberi venerationem : quod pri =
mum omnium est institutum : siquidem alia
omnia in terris : hoc in Paradiso : alia ad tol =
lendum peccatum : hoc ante commissum : alia
subleuandæ lapsæ naturæ : hoc adhuc stanti su =
stinendæ fuit inuentum. Etenim creato ma =
re et foemina mox deum optimū / maximum /
hijs dixisse sacræ litteræ memorāt : Crescerēt :
ac multiplicarentur : terramq; replerent. Qui =
bus verbis nedum in ipso mundi primordio

propagandis hominibus: sed etiam post diluuium reparandis mandatum dedit: quando paucis illis ab internitiōe generis humani seruatis: nempe Noe et filiis: itidem dictū fuisse liber Geneseos explicat: vt cuius facile appareat: nō semel instituendī matrimonij deo curam fuisse. Quis non videt: si labentem quotidie mortalitatem coniugij fœcūditas nō instauraret: tot morbis: tot bellis: tot casibus (vt de senio taceam) genus humanum populantibus: breuī nō futuros homines? Etenim si in lucem nati homines immortales futuri fuissent: Aut desinere oportuisset generationē / repleto terrarū orbe: cū alioqui finitus mūdus generationi infinitæ alēdæ sufficere nō potuisset: Aut vna cum ipsis editis nouas a natura terras velut colonias produci: quæ nouā subinde sobolem nascētem exciperent: Aut decurso ætatis definito spacio transferri hinc homines ad meliora genere aliquo mutationis: vel sūmē illius: qua glorificatis corporibus / sancti fierēt sicut in cælis angeli: vel inferioris alicuius: quæ meliorē haberet statum: nō habet hoc corpus. Nunc vero quoniam primi parentis

noſtri peccatum capitalem dei meruit ſenten-
tiam: qua multo ſudore quaerendum illi victū
pronunciauit: donec in terrā: ex qua formatus
erat: reſolueretur: q̄ puluis eſſet: et reuertere-
tur in puluerem: damnata ad mortē vniuerſa
poſteritate: quod aliud reſarciēdæ mortalita-
ti: quod reſtituēdis hominibus remediū ha-
bemus? niſi coniūgiū. Hoc familias laben-
tes reſtituit: hoc cognationes reparat occidu-
as: hoc nationes: hoc gentes moribundas p-
ennes facit. Hoc deniq; vita defunctos mor-
tales immortales reddit: dum p̄ relictos libe-
ros mores et ora patrum referentes / ipſi ſupe-
reſſe quodammodo videantur. Atq; in hac cō-
iugij ſocietate tam mortalibus vtili / tamq; ne-
ceſſaria cum alia innumera / tum tria præcipue
bona libet admirari. Nempe fidem / prolem /
ſacramentū. Proinde ſi fides apud omnes gen-
tes tam eſt ſeruanda: vt nec hoſtibus eam vi-
olare ſine ſcelere liceat: q̄ fugiendum eſt: ne
in cōiugio promiſſa pudicitia temeretur a cō-
iuge? Proles flagrantī amore ſuſcepta ſtudio-
ſe nutrienda eſt: educanda religioſe. Sacra-
mētū facit: ne diuertere liceat: ne diſtrahatur

coniugium : ne foedus perpetuum diuortio
rumpatur: cum euangelicum dicat oraculum
post conjugale pactum amplius non duos esse
sed vnam carnem: neque homini fas esse sepa-
rare: quod deus ipse coniunxit. Quippe vna
vir et vxoris carnem interpretantur theolo-
gi / seu propter foemine originem sumpta de
viri latere: seu quod ex duobus mare et foemina
fit vna in prole caro: seu propter carnalem con-
iunctionem: ut sicut qui se spiritualiter dili-
gunt: vna anima esse dicuntur: hijs verbis
testate Luca. Multitudinis credentium erat cor
vnu / et anima vna. Sic vir et vxor / inter quos
mutuus est amor carnalis: vna caro esse dicantur.
Sacramentum hoc matrimonij magnum
esse diuus Paulus Ephesios docuit in Christo
et ecclesia. Nam sicut Christus usque adeo di-
lexit ecclesiam: ut se ipsum morti traderet pro
ea sanctificanda: ita quoque et viri diligere de-
bent vxores suas: ut sua corpora. Et sicut Chri-
stus ecclesiae caput est: qui autem de ecclesia
sunt: membra sunt corporis Christi: itidem
vir mulieris est caput. His accedit: quod sicut eccle-
sia subiecta est Christo: ita viris mulieres in

omnibus. Quamobrem quoniam theologi
ita sacramentum finiunt vt sit sacræ rei sig=
num: et inuisibilis mysterij forma visibilis: des=
ponsatio hæc ecclesiæ ad Christum: quam se
non deserturum vsq; ad sæculorum finem p=
misit: nulla in re verius aut aptius / q̃ in matri=
monio significatur. An quod propter vxor=
em deserendum esse patrem: quod matrem re=
linquendam Christus mortales docuit: non
ipse mystice præstitit? Quid cum de cælis ad
terram descendit: nonne quasi patrem dese=
ruit? An non matrem reliquit: dum in cre=
dulam Synagogam cōtempnit? An non vx=
ori sanctæ ecclesiæ adhæsit: qui nec supplicio
crucis ab eius amore potuit deterreri? Quid
illud? an non duo in carne vna Christus et ec=
clesia in vno corpore? Porro quemadmodum
Adæ sopito ex latere creata est vxor: ita i pas=
sionis somno formata est sponsa Christo: de
cuius pendentis latere / sanguis et aqua ma=
nauit: quandoquidem per sanguinem redem=
ptionis et baptismatis aquam venit ad redi=
mendum nos a peccati captiuitate. Quæ
dum ecclesia

dum ecclesia credit: ex perrecto de somno mortis per resurrectionem Christo sponsa copulatur. Quoniā de diuinitate Christi tres sunt qui testimonium dant in cælo: Pater / Verbum / et Spiritus sanctus / et hij tres vnum sunt. Et rursus de humanitate / tres sunt qui testimonium dant in terra / spiritus / aqua / et sanguis: qui desponsatam Christo sanctā ecclesiam testantur. Quanta autem veneratione sint habendę nuptiæ: Christus in Chana galileæ mundo testatum reliquit: quando eas non modo dignas existimauit: ad quas ipse cum matre et discipulis accederet: sed eū quoq; honorem hīs habitum voluit: vt diuinitatis suę specimen / mutata in vinum aqua: primum illic præberet. Quo miraculo quid significatur aliud: q̃ vilem illum et vagum meretriciū amorem / rem velut aquam spernendā / sancta et pudica cōiugali charitate quasi nectare cōmutari. Age nūc quisquis es: qui nō omnē in nuptiis tristitiam deponis: nū Christo vis esse seuerior? Is nuptias hilaris dignatus est inuisere: tu frōtis i hīs nubilū seruas? Is

seruas? Is miraculoꝝ primitiis nuptias coho-
nestauit: tu nullum hiis honorē deberi putas?
Quid ꝑ Christus ipse ex coniugata nasci ma-
luit: num parum ea res commendat matrimo-
nium? At virgo illi mater erat. Erat quidem:
sed coniugata: sed sociata marito. Etenim nō
alia ratione melius redemptionis nostræ my-
sterium: ne id demones resciscerent: cēlari po-
tuisset: q̄ ꝑ Ioseph pater nati Christi putare-
tur. q̄q̄ ea re pudori quoꝝ virginis recte con-
sultum fuit: quando alioqui iudei diuini ig-
nari consilij velut adulteram lapidassent Ma-
riam. Quid ꝑ mulieribus parum pudicis præ-
repta est occasio culpam obumbrādi? si Chri-
sti quoꝝ matrem falsis suspicionibus infama-
tam memorare possent? Iam fugituræ in Ae-
gyptū virginī quod fuisset solatium viro de-
stitutæ? Qui sane maritus tantū vocabulo: re
autem vera virginītatis simul et custos et te-
stis illi datus est. Cuius in libris sacris nulla
nunc esset mentio: si nō illum Mariæ nobili-
tasset cōiugiū. Quāte igitur excellētiae quātæ
dignitatis ordo cōiugatoꝝ est habendus? in
quē adscribi filii dei mater nō recusauit.

Et q̄q̄ sacris testimoniis nostra adhuc nixa
est oratio: nō hāc matrimonium sola cōmen-
dant: immo illis missis abunde erit: quod lau-
des. Annon quotannis quadam connubii spe-
cie cælo terram maritali videmus? Quid cum
veris initio sub solis accessu cuncta virent: ar-
bores frōdescunt: vites pubescunt pampinīs:
segetes frugum vbertatem spōdent: prata flo-
ribus vestiuntur: læta florent omnia: nonne
cælum ipsum terram velut spōsam prægnan-
tem facere? Rursusq̄ solis recessu: dum arbo-
res comam: dum prata gramina ponūt: dum
inculta iacent arua: dum squalent cuncta: dū
frigora sæuiunt: nōne terra ipsa velut coniūx
diuertente marito contristari videtur? An nō
coniugii speciem quandam aminantia cūcta:
quæ cælo: quæ terra: quæ mari continentur:
seruant? q̄q̄ cætera: vt tulit libido: prona ad
generandum ferūtur: alia delectis maribus:
alia gregatim: pro sua quęq̄ natura. Homi-
nes vero non ritu ferarum quotannis novas
fœminas sectantium / alias ex aliis quærunt
coniuges: immo sibi certissimam matrimoni
dixerunt legem: vt quam semel amplexus est

quisq; viuus non dimittat. Memorat Vale-
rius: cui Gellius astipulatur: post urbem Ro-
mam conditam quingentis viginti tribus an-
nis nullum visum repudium: Spuriumq; Car-
biliū: qui primus vxorē sterilitatis causa di-
misit: q̄q̄ tolerabili ratione motus videbatur:
repræhensione non caruisse: q̄ liberorū cupi-
ditatem cōiugali fidei prætulisset. Atqui si bo-
ni viri famam apud populū aucupamur: vnde
facilius acquiri: q̄ ex coniugio possit? Nā mo-
destiæ opīnionem cuius vel petulantissimo
scortatori statim secum affert ipso nuptiarum
die. Existimationis autem in ciuitatibus lon-
ge maioris coniugati semper sunt vili: quan-
do si cælebs sanctissimis sit moribus: si vita mo-
destissima: si grauitatem præ se ferat Stoicam
si dictum / si factum illius / nullum non laude
dignum: si canos fundat e vertice: non dum
adulescentiæ deferbuisse videtur ardor: q̄ diu
caret coniuge. Age dū in petendis honoribus
si ad comitia candidati cōueniant coniugatus
et cælebs: vter horū citius patietur repulsam?
Genus / opulentiam / possessiones / fortunas /
acta / et maiorum / et sua / iuxta vterq; ostētat:

ineantur: si libet: suffragia. Quis non eum ci-
uem magnis rebus gerendis aptiorem puta-
bit: qui certissima fidei sue pignora coniugē &
liberos reipublicę dabit: quā qui nihil horū? Scpe
namq; sollicitatis ad proditionem magistrati-
bus cūctationē dederūt liberi: et quos patrię
nihil mouit: filiorum deflexit charitas. Iam si
a populo in senatū quemq; adsciri placet quis
non coniugatum præfert cælebi? Illum affe-
ctus compositos: hunc adhuc concitatos. Il-
lum sedatos mores: hunc nō dum paratos ex-
istimat habere. Age quando in conciliū itur
et dissidente senatu / singulorum expendūtur /
tum personæ / tum sententiæ: nonne grauita-
tem quandam et pondus adiicit dictis aucto-
ritas coniugij? Quot punctis: quot calculis
superatur ibi cælebs? Illud vero palam in
cōfesso est / rebus secundis coniugum ingens
oblectamentum addere. Nam si nemo suam
imāginem / vel repræsentatam in speculo / vel
in tabella depictam / nō gaudet intueri: quan-
tum voluptatis ex liberis: in quibus uiui pa-
trum referuntur vultus: capere necesse est? si-
quidem oblectationem illa exigua: hii im-
mensam

mensam : illa inanem : hii solidam : illa bre-
uem : hij diuturnam afferunt. Quantus au-
tem letitiæ cumulus accedit : quum et vxorem
et liberos adhilaritatem inuitantes habeas cō-
sortes ? Cur quæso festa iucunda ? nisi q̄ plu-
res ea concelebrant ? Cur læta sunt conuiuiā ?
nisi q̄ gaudij fit cōmunio ? An amœnitati lo-
ci cuiuspiam multum non demit solitudo ?
Itaq̄ si cum multis quantumuis externis par-
tita gliscit lætitiā : quantum cum domesticis /
cum vxore / cum liberis / communicata crescit ?
Rursus si fortuna sæuit : si procellam immittit :
vt sæpe solet his : quibus est fida maxime :
si deiectum te premant aduersa : vnde maior
erit dolenti cōsolatio : q̄ ex matrimonio ? An
coniūx : an liberi : cōsolantes afflicto : vt ma-
ior sit dolor : q̄ vt sanare possint : vna tecū mœ-
rentes eum nihil minuent ? An vxor communi
fletu vehementiam testans amoris mœstitiæ
non auferet partem ? Quid adulti liberi patris
miserantes sortem : nonne ipsa pietate : dum
sibi partē vendicāt : eleuabūt vim mœroris ? Vt
enim onera gestatu grauia multis subeūtibus
feruntur facilius : ita natura comparatum est :

vt dolor qui multos t̃agit: minus m̃seros cruciet. In magnę classis naufragio singulos equus casum ferre videmus: dum se nō solos a fortuna prostratos cernunt. Nec tamen eorū cuiuslibet lucri quicq̃ addit aliorum iactura. Qz si fracta naue cæteris in portum delatis / vnus quispiam naufragium facit: is se m̃serum clamat: is suum queritur fatum: is dolori succūbit. Quantum autem voluptatis ex infātibus capitur filiis: dum patrem venientē agnoscūt: dum arridentes amplexum petunt: dum fari primum incipiētes ridiculis quibusdam sonis verba nostra student imitari: dum breues sumentes iras sæpe inter se de nucibus / velut reges de regnis certant: et maius est: q̃ vt possit: et notius: q̃ vt debeat: dici. Verūtāmē: vt fortuna læta semp arrideat: quis tā reæ humanarū inscius est vsq̃: vt sibi vitę longeuū tempus a morbis tutum spondeat: qui sane: quo quis lautioribus studet epulis: eo quemq̃ sæpius / vt pote ex multo suborientes luxu molestant. Quotū enim quęq̃ corpus a natura tam bene constitutum habere videas: vt morbis nō infestetur? Quibus nonnunq̃ ingruentibus / ac

subinde monentibus nos esse mortales: quod
tam fidum cuiusq̃ ministerium: quæ tanta vl-
lius de remediis est sollicitudo: q̃ assidentis cō-
iugis: q̃ filiorum nusq̃ a latere patris discedē-
tium: quorum de eius instauranda salute spes
omnis pendet: quorū officiosa pietas: tametsi
nullam opem ægrotanti possit ferre: demulcet
tamen animum: æquioresq̃ reddit ad tormē-
tum ferendum. **Q** si quis tam integra/tā fir-
ma est valetudine: vt nullis morbis obnoxiiū
fortitus sit corp⁹ (qui certe si quis est: phœni-
ci merito est comparandus) At illi tamen ipsi
sensim obrepet senium/ingentem secum affe-
rens morborū cateruam: ipsum plane potius
morbus insanabilis: et ex quo nulla medicorū
arte quisq̃ vnq̃ conualuit. Tunc sane tunc ma-
ritale coniugū/nulli alioqui non ætati gratū/
fructus sui promit vberimos. Etenim vxor si
natu minor est: properantem indies citatius
mariti senectutem sedula cura retardat. At si
æqualis est viro: velut ædificia duo contigua
longo æuo rimas agentia: quorum alterum de-
moliri non possis: vt non vtrumq̃ labefactes:
mutuo se sustentant. Nam liberi cum in tota

vita parentibus iucundi: tum ingrauescentis
senectutis: quum eorum lingua membra pri-
stino vigore destituta suum detrectant officii-
um: firmissimum habentur tum adiutorium/
tum praesidium: vt quā ab hijs per etatem im-
becillam pueri curam acceperunt: grata qua-
dam naturae vicissitudine reddāt senio torpē-
tibus. Denique si nullum omnino vulnus gra-
uius infligi potest senectuti / q̄ orbitas: ma-
ius illi e diuerso solatium / q̄ ex liberis / nullum
erit. Iam quid magis homines ad vicos fre-
quentādos: ad oppida cōdenda: ad vrbes ha-
bitandas cōtraxit: q̄ cognatio? At hēc ex ma-
trimonio. Q̄ multi reges conciliati sunt con-
nubijs? Q̄ multa stabilita foedera? quot reg-
nis: quot populis inter se dissidentibus saepe
pacem instaurauit vel vnum coniugium?
Horum exempla tam sunt in prōptu: vt nemo
vlla desyderet. Quamobrem ne rem apertam
confirmare videar: cætera transeunda censeo:
quādo vnum hoc cōnubium: quod hodie cō-
ficitur: argumēto esse potest: quantum ad cō-
ciliandos reges valent nuptiæ. De quo quāta
in posterum exspectatur commoditas: quāta

futura vtilitas : non modo principibus ipsis
hoc iunctis matrimonio: sed amborum quoque
parentibus: eorumque regnis et populis : addo
etiam finitimis: immo vero totius Europae: quis
explicare queat? Etenim si coniunctorum per-
sonas solas expedis. Despondetur hodie Ma-
ria Francisco: Britanniarum regis filia Galli-
arum regis filio: clarissima potentissimo : spe-
ciosissima pulcherimo: rubens rosa lilio: ex lo-
go regum stemmate genus ducēs / ex regibus
oriūdo. At si fructū si cōmodū hae nuptiae:
si rem ipsam vocas ad calculū: duo reges potē-
tissimi cōciliantur. stabilitur cōcordia duobus
regnis latissimis. duo foedere coeunt populi
finitimi: neque ignaui hī atque ignobiles: aut
quos pacatos esse tantum ipsorum referat: sed
quorum saepe diffidium non minus finitimos: quam
iplos infestauit. Ipsa namque regna non magno
diuisa freto natura sic inter alias locauit nati-
ones: ut non nisi magno aliorum vel incommodo
bellū gerere: vel cōmodo pacē agere: inter se
possint. Cui non nimis est notū superioribus
bellis turbulēta fuisse omnia: classibus arma-
tis obseffa maria: spoliatos aliarum nationū

mercatores: naues nō hostiū modo / sed sociorū quoq; cōpilatas: nihil nō ausos prædones: ad hæc aliæq; gētiū piratas his se immiscuisse: vt eo prætextu grassarētur in omnes licentius: tandem pene interclusum totius Europæ cōmertium. Nam quæ terra inuicem damna sunt illata: quantum armentorum abactum: quantum protritum segetum: quot agri populati: quot incensæ villæ: quot oppida direpta: quantum effusum sanguinis: quantum miseriarum exhaustum: omitto recensere: ne publicam lætitiā partam nobis hīs nuptiis intēpestiua temporum illorum commemoratione videar interpellare. Nunc contra regna hæc nō bello modo / verum etiā omnis belli suspitione remota / fide data atq; accepta foedere iungentur. Pacata erūt maria. Mercatores securi sine vllō predonum metu: quocūq; libeat: nauigabunt. Impune amplius nō grassabuntur truculenti pirate. mutabūt genus vitæ nisi pēnas dare malēt. Viduæ: quæ bello maritos amiserunt: nubēt iterum. Amissa bello restituetur iuuentus. Fuga deserti colētur agri. Pecudes per saltus furem nō timentes errabunt. Ville

oppida extruuntur. instaurabuntur incensa.
Leges vigeant. valebit equitas. Reipublice di-
sciplina florebit. Feruebit religio. Quæstus
artium erit vberior. crescet opulentia. Discipli-
nis liberalibus erudiantur iuuenes. Senectus
tranquillo fruatur ocio. Famem non timebit pau-
pertas. Vilitas annonæ redibit. Augebitur ex-
istimatio bonis. Malis licentia minuetur. Sed
quid facio: qui bona pacis enumerare contem-
do: quasi non plura sint: quam ut ullus ea sermo pos-
sit assequi: quando Christus ad superos redi-
turus nihil: quod discipulis relinqueret: maius
habebat: quam pacem. At illam nobis certam pe-
pererunt hæ nuptiæ. Illam hoc coniugium in
posteris dabit. Illam tu Maria regnis hiis con-
firmasti: O quam felicibus nata nobis auspicijs:
quæ duobus regibus pignus data es pacis.
Quantum fortunę debes: quæ in te non modo
quæ foeminis clarissimis tribuere solet: sed et
quæ potest: omnia contulit. Tu regis filia regis
futura es vxor: tu reges (ut auguramur) mundo
es editura. Tu patrem regem potentissimum felix
ostentare potes (ut parce coram dicam) cum ceteris
virtutibus regijs ornatu cumulatissime: tum

in liberos pietate pene plus q̃ paterna : cui nō
minor vnq̃ de filia sancte instituenda : q̃ de a-
lenda/cura fuit. Tu reginā matrem foeminam
sanctissimā ætatis nostrę singulare pudici-
ciæ exēplū es nacta : cui maius est de te caste edu-
canda studiū : q̃ de edenda in lucem sollicitudo
fuit. Q̃z hij dies noctesq̃ nihil curāt : nihil stu-
dent : nihil cogitant aliud : q̃ quomodo te sum-
mo loco natā parī marito copulēt. id quod dei
virtute tandem præstiterunt. Desponderunt
marito regis opulentissimi filio : cui post mor-
tem patris regnum debetur Gallię : qui ex om-
nibus fortunę bonis : quę certe sūt ei maxime :
nihil ostentare potest vel sublimius vel splen-
didius : q̃ q̃ tu cōiunx illi contigisti. Quantula
pars est tuæ dotis pecunia promissa marito ?
Quā tu formæ venustatē afferes in thalamū ?
quę nimirū i te tam est visenda / tā insignis : vt
vel sine dote maritū / atq̃ eum ipsū regē fuerit
iūctura. Q̃z est venusta facies ? Q̃z vultus pu-
dicus ? q̃ frons verecunda ? Quāta oculorū gra-
tia ? Quę genę rubicūdulæ ? Quę rosea labella ?
Qui dētes ebur cādore superātes ? Quæ lactea
ceruix ? Q̃z singula mēbra sic iter se cōposita :

sic apte respondentia: vt cum te formaret: se-
cum ipsa natura certasse videri possit. Vt ma-
iestatē patris: vt matris pudiciā: vt vtriusq;
cōstantiā ipso refert ore. Qz īgēs pietatis spe-
cimen tenella hac ætate prębet. Vt viso patre
se proripit e nutrīcis sinu: vt nihil festinātem
moratur: donec euadat ī collū. Quos tūc am-
plexus: quæ primulis labellis suauia prębet of-
cula. Qz discessuro diuellitur inuita: nec nisi
reditū spondentē dimittit. Neq; hīs minores
ostentat affectus in matrē. Cui nō hęc in parē-
tes pietas fidē facit certissimā: maritū hanc in
posterū sancte deamaturam. Has tu Maria
dotes deferēs ad sponsum. Ad hęc ex Britan-
nia feres tecū in Galliam id: quod omnem do-
tem superat: fidā pacē / stabile fœdus / et nullis
obtrektorū fraudibus violabile: quo nihil
Gallicis populis esse potest optabilius. Hui⁹
tu pacis vīculū: tu nodus es futura. Si Helena:
que funestis nuptiis tot natiōes ī bellū traxit:
de Troia incēsa / de expugnata patria / post tot
sæcula male audit: q̄ ingenti apud posteros fa-
ma tuū celebre nomē erit: quę tot cōcordi fœ-
dere gētes cōciliauit. Tu noua affinitate vete-

rem Britānicorū et Gallicorū regū cognationē
iam ppe obsoletā renouabis. Tu patriæ: tu fi-
nitimis instaurabis pacē. Quātū debes patri:
quī nihil molitur magis: q̄ tuā amplitudinē?
Quātū? q̄ p̄fecit: vt ante felix esses: q̄: quid es-
set felicitas: p̄ etatē posses scīre? Multi f. lias ad
olescere: multi grādescere sinunt: nec de collo-
cādīs est studiū. At hic adhuc infanti parauit
iam maritū: neq̄ eum nō equalē: sed nec etate
dispari: sed sūmo loco natū: sed late regnatu-
rū. Quātū fatis debes: q̄ hoc matrimoniū du-
orū amplissimorū viroꝝ sacri senatus cardina-
liū Sedis Ap̄licę de latere legatorū: quos innu-
merę virtutes ad tātū honorū euexere fastigiū
honoratur p̄sētia? Quorū alter Eboracensis
pōtifex ex sacro fōte tibi rursus nascēti fidei
sponsor cōtigīt: cui (certo scio) p̄ charitate illa
immēsa: qua te velut sp̄itualis pater ample-
ctitur: prę nimia lätitia pręcordia salūnt: q̄
te pro tua dignitate videt collocatam. Qua in
re mira tum sedulitate tum prudentia confici-
enda: et singularis inte pietatis: et fidelissimī
in regiam maiestatem obsequij: specimen ex-
hibuit. Superest: vt cū vtroꝝq̄ principum

horū parentum propēso in pacem animo cō-
fectæ sint hę nuptiæ: deum omnipotentē / op-
timum / maximū / votis nūcupatis placemus:
vt eas fortunare: vt ratas esse velīt. Quem pia
mente bene sperantes precamur: vt faustū fe-
lixq; sit hoc matrimonium coniugibus ipsīs:
amboꝝ parentibus: eoꝝ regnīs: populis Bri-
tannicis et Gallicis: finitimis deniq; Christia-
nisq; omnibus. vt concordī connubio vitam
cōiuges transigant. vt plurimam sobolis pro-
paginem hijs nō grauetur largiri. vt huic no-
uæ sponsæ det vteri frēcunditatem: quo non
modo natos ex ea: sed nepotes quoq; et pne-
potes / et deinceps cæteros / multo regnantes
honore / posteris videre liceat.

Finis.

I M P R E S S A Londini. Anno Verbi in
carnati. M. D. xviii. Idibus Nouembris per
Richardum Pynson regium impressorem cū
priuilegio a rege indulto / ne quis hanc oratio
nem intra biennium in regno Angliæ imprī
mat: aut alibi impressam / et importatā in eo
dem regno Angliæ vendat.

